SVERIGES RIKSDAG

# Motion till riksdagen 2026/27:1613

**av Lili André (KD)**

# Ökad självständighet för nationalscener och statliga museer

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en ökad självständighet för nationalscener och statliga museer genom stiftelsebildningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheten att överföra ägande och förvaltning av kulturinstitutionernas lokaler till respektive verksamhet där detta bedöms vara ändamålsenligt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka principen om kulturens armlängds avstånd till den politiska makten genom långsiktiga självständiga organisationsformer för statliga kulturinstitutioner och tillkännager detta för regeringen.

## Motivering

Nationalscener och statliga museer utgör en central del av Sveriges gemensamma kulturarv. Dessa institutioner har ett nationellt ansvar för att bevara, utveckla och tillgängliggöra kulturarvet för dagens och morgondagens generationer.

Samtidigt är många av verksamheterna starkt beroende av årliga statliga beslut om anslag, lokalförsörjning och verksamhetsinriktning. Detta riskerar att skapa osäkerhet och bidrar till återkommande politiska konflikter kring frågor som i första hand borde avgöras utifrån professionella och konstnärliga överväganden. Debatten om entréavgifter vid statliga museer är ett tydligt exempel på hur skiftande politiska majoriteter kan påverka verksamheternas långsiktiga planering.

I många fall är staten via myndighet eller statliga bolag ägare till lokaler där kulturverksamheten bedrivs. Det finns fördelar med ett sådant system, men också en rad nackdelar. Många kulturverksamheter anser att ständiga hyreshöjningar riskerar att påverka den verksamhet som institutionen driver.

Kristdemokraterna anser att kulturinstitutionernas självständighet bör stärkas. Principen om armlängds avstånd mellan politik och kultur måste ges ett mer institutionellt skydd än i dag.

Ett väl fungerande exempel på en sådan ordning finns redan i Sverige genom Prins Eugens Waldemarsudde. Verksamheten bedrivs i stiftelseform och har ett samlat ansvar för såväl samlingar och verksamhet som den historiska miljö där verksamheten bedrivs. Detta skapar långsiktighet, handlingsfrihet och ett tydligt ansvarstagande för institutionens utveckling. Organisationen har möjlighet att planera sin verksamhet utifrån sina egna kulturpolitiska uppdrag och professionella bedömningar samtidigt som den förvaltar sitt kulturarv som en integrerad helhet.

Liknande förutsättningar bör kunna erbjudas fler nationella kulturinstitutioner. Genom att successivt ombilda nationalscener och statliga museer till självständiga stiftelser med ett tillräckligt grundkapital kan deras beroende av kortsiktiga politiska beslut minska. Avkastningen från stiftelsekapitalet kan bidra till en långsiktigt stabil finansiering samtidigt som staten även fortsättningsvis kan utöva ett övergripande ägar- och tillsynsansvar.

Där så är lämpligt bör institutionerna också kunna överta ägande och förvaltning av de fastigheter som verksamheten använder. Det skulle skapa bättre förutsättningar att

utveckla byggnader, publika miljöer och verksamhet i samklang med institutionernas egna behov och framtidsplaner. Kulturinstitutionerna skulle därmed få ett mer samlat ansvar för sin verksamhet och sin utveckling.

Styrelserna bör även fortsättningsvis utses av regeringen men i huvudsak bestå av personer med egen erfarenhet från kulturlivet, kulturarvssektorn eller annan relevant professionell verksamhet. På så sätt kan institutionernas självständighet och kompetens säkerställas samtidigt som deras nationella uppdrag värnas.

Genom att inspireras av den modell som framgångsrikt tillämpas vid Prins Eugens Waldemarsudde kan Sverige stärka kulturinstitutionernas frihet, långsiktighet och möjligheter att utveckla verksamheten utifrån konstnärliga och kulturhistoriska ambitioner snarare än tillfälliga politiska prioriteringar.

Den kulturpolitiska debatten har de senare åren handlat om kompletterande finansiering till det som stat, kommuner och regioner bidrar till genom offentliga medel. Näringslivet har visat ett intresse att vara med och bidra, men ofta finns en tveksamhet då verksamheterna är starkt knutna till det offentliga. Genom att ge verksamheterna en större självständighet genom att bilda stiftelser finns det stora möjligheter att erbjuda näringslivet och enskilda mecenater en konkret möjlighet att vara med att bidra till den grundfinansiering som föreslås.

*Lili André (KD)*